

Dělostřelectvo při útoku v horách

Při útoku v horách můžeme používat všech druhů dělostřelectva. Bojové úkoly v horách však nejlépe plní plukovní, divizní dělostřelectvo a minomety, které jsou nejlépe přizpůsobeny k manévru ve složitých terénních podmínkách.

Zkušenosti z války ukázaly, že úspěch bojového použití dělostřelectva ve značné míře závisí na tom, jak dělostřelci znají celkové a jednotlivé zvláštnosti horského terénu, ve kterém bude probíhat útok, na vycvičenosti k plnění bojových úkolů ve zvláštních podmínkách horského terénu a na dostatečném množství speciálních úprav jak výstroje, tak i materiálu k usnadnění činnosti vojsk při použití zbraní a bojové techniky. Nedostatečné prostudování terénu dělostřeleckými veliteli a sebemenší zanedbání přípravy a vybavení útvarů se mnohem více projevují, než v normálních podmínkách. Mohou podstatně snížit účinnost použití dělostřelectva a minometů, zvýšit ztráty a snížit tempo útoku vojsk.

Je velmi důležité, aby všichni vojáci a v první řadě velitelé nejen znali ty těžkosti, které dělostřelectvo bude mít při útoku v horách, a dokázali je překonávat, ale aby si také osvojili všechno to, co napomáhá plnění bojových úkolů ve specifických podmínkách, a ty těžkosti, se kterými se střetává nepřítel při organizaci a vedení obrany v horách.

Počítáme např. s tím, že horský terén ztěžuje nebo dokonce znemožňuje voj-

skům v obraně rychle přenášet palbu podpůrných prostředků z jedné cíle a směru na druhé. Vznikají potíže při manévru podpůrných jednotek a záloh v období přípravy a vedení protiztečí. V mnoha případech nemůže obrana vést palbu plochou dráhou střely. Těžké podmínky pro zemní práce vyžadují mnoho času na ženijní vybudování obranných čar. Snadno dostupné nebo zalesněné hory umožňují vojskům vést rozhodné a nenadálé útoky na několika směrech.

Hory jsou nejen vážnou překážkou pro útočící vojska, ale v řadě případů i pro vojska v obraně. Tyto překážky musíme dobře prostudovat a využít je ke zvýšení účinnosti bojové činnosti dělostřelectva. Je také velmi důležité znát obecné zásady a zvláštnosti organizace obrany v horách.

Obrana v horách je budována zpravidla na směrech, které jsou nejlépe dostupné pro útočící vojska. Hlavní úsilí je soustředováno k udržení přechodů, průsmyků, křížovatek cest a velkých osad. Základ obrany tvoří systém opěrných bodů, které často zahrnují i pevnůstky. Na výhodných přirozených čarách jsou budovány opevněné rajóny a uzly obrany, které se opírají svými křídly o horské masívy nebo jiné těžko dostupné úseky terénu. V obraně v horách jsou používány ve značném rozsahu minometné výbušné zátarasy, včetně min s jadernými náplněmi, zejména na důležitých silničních směrech, na horských přechodech a v průsmycích.

Všechno to má podstatný vliv na bojové použití dělostřelectva v průběhu útoku.

Jednou ze zvláštností činnosti dělostřelectva v horách je nutnost častějšího vedení dělostřelecké přípravy útoku, poněvadž nepřítel při odchodu má výhodné podmínky k rychlému postupnému zaujetí obrany na mezilehlých čarách, jejichž prolomení vyžaduje silné palebné působení útočníka.

Při rozboru zkušeností z bojového použití dělostřelectva v Karpatech, zdůrazňoval maršál Sovětského svazu A. A. Grečko zejména jednu zvláštnost: poměrně často bylo nutné vést dělostřeleckou přípravu útoku, protože nepřítel se v průběhu noci mohl opevnit na nových mezilehlých čarách. Útok vojsk na tyto čáry byl zahajován krátkou dělostřeleckou přípravou, která usnadňovala pěchotě další postup a zabezpečovala jí úspěch.

Nehledě na to, že samotné hory a zvláštnosti organizace obrany nepřítel

podstatně ovlivňují charakter činnosti dělostřelectva, základní zásady bojového použití zůstávají stejné jako v obyčejných podmínkách.

Mezi tyto zásady patří:

— rozhodný manévř palbou, jednotkami a útvary s cílem soustředování dělostřelectva na hlavním směru ke splnění nejdůležitějších bojových úkolů v nejvýhodnějším uskupení;

— úzká součinnost dělostřelectva s mostostřeleckými a tankovými jednotkami, letectvem a nepetržitost dělostřelecké podpory vojsk v útoku;

— pevnost a nepetržitost řízení palby a manévru;

— zabezpečení přesnosti a včasnosti vedení palby.

Zvláštnosti bojového použití dělostřelectva při útoku v horách je účelné hodnotit z hlediska realizace zejména těchto zásad.

Soustředování dělostřelectva

k průlomu obrany nepřítel je důležitou zásadou jejího bojového použití a má své opodstatnění i za útoku v horách. Omezené množství směrů a cest dostupných pro útok umožňuje nepříteli soustřeďovat k jejich udržení značné síly a prostředky a na těchto směrech organizovat pevnou a hlubokou obranu. Jen rozhodným manévrem dělostřelectva na hlavní směr můžeme dosáhnout potřebné převahy nad nepřítel při průlomu obranných postavení a opevněných prostorů, jejichž obehnutí v průběhu bojové činnosti, vzhledem k velmi členitému terénu, nebude zpravidla možné.

Proto průlom opevněných postavení a rájůnů bude častým úkolem vojsk při útoku v horách. Organizace bojového použití dělostřelectva při průlomu takových opevnění a postavení bude složitým procesem, který vyžaduje od dělostřeleckých velitelů a štábů všech stupňů značné vypětí a tvůrčí práci k soustředění velkého množství dělostřelectva v pásmu útoku, dovedné rozmístění dělostřelectva v palebných postaveních a vytvoření účelného uskupení, které odpovídá zvláštnostem situace.

Jako příklad možného rozsahu soustřeďování dělostřelectva v horách můžeme uvést zkušenosti z Karpatsko-dukelské operace, ve které byly velké naděje vkládány zejména do dělostřelectva. Při přípravě této operace 82,2 % celkového množství dělostřelectva 38. armády bylo soustředěno na směr hlavního úderu, vět-

šinou v pásmu útoku 101. střeleckého sboru. Hustota dělostřelectva dosahovala 140 i více hlavních na 1 km fronty. Považujeme za důležité poznamenat, že manévř takového množství dělostřelectva byl skutečně skrytý a zabezpečil dosažení taktického překvapení.

Rozsah soustřeďování dělostřelectva bude v každém konkrétním případě závislý na podmínkách situace a zejména na rozsahu úkolů dělostřelectva, na nutnosti posílit dělostřeleckými a minometnými jednotkami obházení odřady a výsadky, a při průlomu opevněného prostoru i úderné skupiny (odřady).

Propočty a zkušenosti Velké vlastenecké války ukazují, že ve většině případů potřebné množství dělostřelectva a minometů při útoku v horách je značné a často vznikají potíže při vyhledávání palebných postavení dělostřelectva, které manévrem je vyváděno k úseku průlomu. Východisko může být v rozmístování dělostřelectva do hloubky, v dokonalém prostudování terénu a ve využití těžko dostupných prostorů a horských vrcholů pro palebná postavení.

Využití na první pohled nedostupných výšin k rozmístění dělostřelectva, zejména kanónového má celou řadu podstatných výhod:

1. Mnohé úkoly z těchto postavení mohou být plněny přímou palbou.

2. Zvětšuje se postřelovaná hloubka obrany nepřítel.

3. Rozmístění dělostřelectva v podobných prostorech může být pro nepřítele velkým překvapením.

Jako příklad takové činnosti dělostřelectva můžeme uvést bojové použití dělostřeleckých útvarů a jednotek v Karpatech. V říjnu 1944 vojáci 196. dělostřeleckého pluku, vyzbrojeného 76 mm kanóny, za 11 hodin zabezpečili vytažení 21 děl s municí a 28 nákladních aut do nadmořské výše 1183 m s využitím popruhů, kladek, lan a zdvihačů, v situaci, kdy všechny cesty byly nedostupné pro všechny druhy přepravy.

Plánujeme-li manévry dělostřelectva a jeho palbu nesmíme zapominat, že v horách je tato činnost spojena se značnými potížemi. Ve všech případech manévry vyžaduje značně více času a úsilí, než v rovinatém terénu. Proto v průběhu úto-

ku manévru používáme v omezeném rozsahu a v řadě případů nebude vůbec možný.

Manévry dělostřelectva ovlivňují:

— vedení bojové činnosti útvarů, dokonce i jednotek na samostatných a izolovaných směrech,

— slabě rozvinutá silniční síť, množství velkých stoupání, klesání a serpentín s malými poloměry zatáček,

— velká složitost a často i nemožnost přesunu dělostřelectva mimo cesty,

— horské závaly, sesuvy, padání kameňů, zničené cesty způsobené silnými dešti, sněhem a záměrným ničením nepřítelem (různými druhy náloží),

— řídký vzduch ve velkých výškách, který snižuje výkonnost motorů dělostřeleckých tahačů a dopravních vozidel.

Uskupení dělostřelectva

V horách vytváříme zpravidla předem s přihlédnutím k úkolům, které bude plnit v průběhu útoku do celé jeho hloubky. To je podmíněno potížemi a v řadě případů i nemožností nového rozdělení dělostřelectva a manévru jednotkami (útvary) po směrech v průběhu bojové činnosti. S přihlédnutím k těmto zvláštnostem v září 1944 při útoku v Karpatech většina dělostřelectva 1. gardové a 38. armády byla soustředěna ve skupinách podpory pěchoty a v divizních dělostřeleckých skupinách. To zabezpečovalo samostatnou činnost střeleckých pluků a divizí, tolik potřebnou za útoku v horském a zalesněném terénu. Protože nepřítel vzhledem k nedostatečnému množství cest může použít jen omezený počet tanků, snižuje se i počet protitankových záloh.

Vytváříme-li dělostřelecké uskupení, musíme podrobněji uvažovat o kvalitativním složení dělostřelectva. Požadavek současného ničení nepřítele do celé taktické hloubky obrany a nutnost palebné podpory činností obcházejících odřadů zvyšuje potřebu dalekonosného dělostřelectva. Úkol zničit pevnůstky vyžaduje dělostřelectvo s velkou průbojnou silou granátů a nutnost ničení nepřítele a jeho palebných prostředků na odvrácených svazích výšin, v úžlabinách, soutěskách a v kaňonech — houfnicové dělostřelectvo a minomety. Do sestavy obcházejících odřadů a výsadek musíme vyčleňovat jen lehké nebo speciální horské dělostřelectvo a minomety, které mohou být použity v těžko dostupném terénu, nepřístupném pro obyčejné dopravní prostředky.

Útvary a jednotky, které působí v horských dolinách a na náhorních ro-

vinách, je účelné přidělovat kanónové dělostřelectvo a vojskům, která útočí na směrech s prudkými změnami výšek přidělovat především houfnicové dělostřelectvo a minomety. Přitom, abychom neztěžovali organizaci velení a zásobování, zejména municí, nesmíme dopustit narušování organizační celistvosti dělostřeleckých útvarů. V závislosti na konkrétním úkolu musí být podle možnosti uchována na úrovni pluk (samostatného oddílu).

Těsnou součinnost dělostřelectva se vševojskovými jednotkami a trvalou podporu vojsk při útoku v horách organizujeme ve složitých podmínkách.

Do zahájení útoku dosahujeme součinnost vzájemnou znalostí úkolů a způsobů jejich plnění, zabezpečením spolehlivého spojení, organizováním společných rekonoskací, určením společných orientačních bodů a signálů, společným kódováním map, způsobů určování cílů atd. V průběhu útoku ji zabezpečujeme zejména společným rozmístěním vševojskových a dělostřeleckých velitelů na místech velení a vzájemným bezprostředním stykem. Účinnost tohoto řešení dokazují zkušenosti Velké vlastenecké války. Jen společným rozmístěním vševojskových a dělostřeleckých velitelů můžeme zamezit nedorozuměním a zabezpečíme rychlost při určování cílů, úplné vzájemné pochopení, včasné a přesné určování a splnění dělostřeleckých palebných úkolů.

Na zaměštáních a cvičeních bohužel často vznikají komplikace, způsobené různými typy prostředků přesunu a stupněm jejich průchodnosti na bojišti, která mají

k dispozici jednotliví velitelé dělostřeleckých, motostřeleckých a tankových jednotek. Zejména nemůžeme připustit takový stav u jednotek vyčleněných do sestavy obcházejících odřadů.

Vševojskové jednotky prvního sledu při útoku v horách, které obcházejí nebo obchvacují opěrné body a jednotlivé výšiny, často bojují samostatně, v odtržení od hlavních sil ve velké vzdálenosti. Součinnost dělostřelectva s takovými jednotkami je stejně složitá jako s obcházejícími odřady. Proto do zahájení útoku tyto jednotky posílujeme horským dělostřelectvem, PTRS a minomety. Palebnou podporu v takových případech zabezpečujeme soustředěnou palbou plukovních dělostřeleckých skupin a dělostřelectva nadřízených velitelů na vyžádání.

Do sestavy jednotek, které působí v odtržení od hlavních sil, a do obcházejících odřadů vždy zařazujeme důstojníky dělostřelce, vybavené prostředky průzkumu, rádiového spojení k vyžádání a opravám paleb dělostřeleckých skupin.

Zkušenosti z bojového použití dělostřelectva v Karpatech ukazují, že jen horské minometné pluky se soumary, část plukovního dělostřelectva a jednotlivé baterie protitankových dělostřeleckých pluků mohly překonávat úseky terénu mimo cesty. Ostatní dělostřelectvo procházelo Karpaty po cestách. I v soudobých podmínkách, bez ohledu na existenci mohutných dělostřeleckých tahačů, značná část dělostřelectva bude nucena přesunovat se hlavně podél cest.

V souvislosti s tím orientace přesunu dělostřelectva za bojovými sestavami vojsk v útoku nabývá na zvláště důležitém významu. Hlavním předpokladem řešení tohoto úkolu je správné plánování přesunu dělostřelectva, přesná práce regulační a pořádkové služby na osách přesunu a udělení přednosti dělostřeleckým jednotkám při přesunu před útvary a jednotkami jiných druhů vojsk.

Nepetržité ničení nepřítele palbou při útoku v horách je ve značné míře závislé na včasné volbě, vyhledání a přípravě palebných postavení. Tato práce je velmi složitá, náročná na čas, vyžaduje dokonalou připravenost a promyšlenou práci průzkumných skupin. Jejich složení závisí na konkrétních podmínkách; jsou však početnější, než při vedení boje v rovinatém terénu. Objasňujeme to potřebou při vyhledávání vhodných palebných postavení a při přípravě příjezdových cest, dále značným rozsahem ženijních prací prvního pořadí.

Aby byly vyhledány a připraveny prostory palebných postavení, je nutné dělostřelecké průzkumné skupiny přemísťovat bezprostředně za bojovými sestavami prvního sledu vojsk v útoku nebo je přemísťovat do nových palebných postavení vrtulníky.

V horách, více než v rovinatém terénu, se uplatňují děla, tanky a SHD všech ráží vyčleněné pro přímou střelbu. Tyto prostředky, rozmístěné na nejdůležitějších výšinách, mohou ničit cíle přímou střelbou na vzdálenost, která převyšuje dálku přímého výstřelu. Setřime tím munici a zkvatňujeme součinnost s pěchotou a tanky v útoku. Použití dělostřelectva pro přímou střelbu v horách potvrzují i zkušenosti z bojů v Karpatech, kde dělostřelectvo přímou střelbou zničilo pozorované palebné prostředky a pevnůstky na předním okraji a v bližší hloubce obrany nepřítel. Pro tento druh palby byly často přibírány i 152 mm kanónové houfnice se speciální protibetonovou municí.

Přímou palbou dělostřelectva a protitankovými řízenými střelami budeme ničit objekty obrany, živou sílu a palebné prostředky na přivrácených svazích. Přitom budeme mít možnost opravovat palbu podle výbuchů (dopadu střel); to pochopitelně značně zvyšuje její účinnost. Zvláště účinná je přímá střelba z různých směrů při podpoře úderných skupin v průběhu průlomu opevněných rajónů.

Velení dělostřelectva v horách

V průběhu bojové činnosti je charakterizováno několikánásobným přechodem bojové činnosti od centralizovaného způsobu vedení k decentralizovanému a opačně. To vyplývá z nutnosti často organizovat dělostřeleckou přípravu s následujícím přechodem k palebné podpoře a doprovodu jednotek pěchoty a tanků, které útočí na samostatných směrech. Tuto myšlenku potvrzuje bojová činnost dělostřelectva v Karpatech, kde nutnost jeho decentralizace byla vyvolána potřebou zabezpečit účinnou palebnou podporu pluků a divizí na samostatných směrech. Toto podmiňovalo další zvláštnost použití dělostřelectva, tj. vedení dělostřelecké přípravy útoku na různých směrech podle zvláštního grafikonu a v různé době.

Centralizované vedení dělostřelectva budeme organizovat především při průlomu obranných čar a opevněných prostorů a v průběhu odrážení silných protiztečí nepřítel. Přitom řízení palby v horách je složité, protože přes některé vrcholy a horské hřbety nemůžeme vést vždy palbu;

vyskytuje se kromě toho značné množství prostorů, které nemůže všechno nebo část dělostřelectva postřelovat; jsou potíže s určováním cílů, poznáváním vlastních vojsk atd.

Organizace centralizovaného velení v horách vyžaduje větší množství spojovacích prostředků než v rovinatém prostoru v důsledku značných vzdáleností mezi jednotlivými prvky bojové sestavy a nutnosti rozvíjet v řadě případů doplňko-

vé retranslační stanice. K dosažení pevnosti velení dělostřelectva je také výhodné organizovat zdvojení různých spojovacích prostředků, protože v horském terénu dochází k velmi častým dlouhodobým přerušením zejména rádiového a radio-reléového spojení v důsledku bouřek, magnetických vlivů, lijáků a sněhových bouří ve vysokohorských prostorech. Na kamenitém terénu dochází kromě toho častěji k přerušení linkového spojení.

Vysoké palby

dělostřelectva a minometů při útoku v horách můžeme dosáhnout jen za předpokladu výtečné speciální přípravy důstojníků a všech vojáků. To vyplývá z toho, že

— cíle a jednotlivé prvky bojové sestavy dělostřeleckých jednotek, zvláště palebná postavení a pozorovatelný jsou obvykle rozmístěny v různých výškách;

— tlak vzduchu s přibývajícím výškou je nižší, ale délka letu střely za jiných stejných podmínek se zvětšuje;

— meteorologické podmínky se podstatně a rychle mění, což zkracuje časy upotřebitelnosti, rádius činnosti a přesnost meteorologického pozorování.

Negativní vliv na přesnost palby má také slabě rozvinutá topogeodetická síť a chyby vzniklé přenášením podkladů do map. Snižují přesnost topogeodetického připojení postavení a určení koordinát cílů. Projevuje se také nesoulad měření na mapě se skutečnými vzdálenostmi v terénu. Hory svými ozvěnami mimoto snižují přesnost práce jednotek zvukoměrného průzkumu a složitý povrch terénu ve značné míře omezuje využívání prostředků radiotechnického průzkumu.

S těmito podmínkami musíme počítat při plánování a přípravě palby dělostřelectva a v závislosti na konkrétní situaci a podmínkách terénu volíme takové způsoby přípravy palby soustředění a ničení, které vyloučí nebo zeslabí negativní vlivy

těchto faktorů. Současně s tím v libovolných podmínkách a s použitím nej přesnějších způsobů přípravy prvků využíváme všech možností k zastřelení před zahájením ničení. To umožňuje vyloučit náhodné chyby a hrubé nedostatky.

Ke snížení vlivu náhlých změn meteorologických podmínek v horách organizuje se častěji než v obyčejných podmínkách sendování atmosféry a vydávání meteorologických podkladů. V řadě případů, v podmínkách výrazných horských terénních tvarů a nestálého počasí, meteorologické podklady získané meteorologickými stanovišti oddílů jsou spolehlivější a přesnější, než podklady získané meteorologickou stanicí, značně vzdálenou od palebných postavení.

Protože vliv horských podmínek silně snižuje účinnost úplné přípravy, za jeden ze základních způsobů stanovení prvků střelby k ničení v horách můžeme považovat přenesení palby ze zastřelených pomocných cílů. K obnovení prvků střelby při přechodu k ničení můžeme široce využívat podkladů od zastřelených děl.

Čistý rozředěný vzduch v horách, možnost volby pozorovatelů se značným převýšením nad cílem a stupňovitě vybudování obrany vytváří výhodné podmínky pro pozorování výsledků palby na velkou vzdálenost; to umožňuje včas opravovat palbu. Těto možnosti musíme široce využívat ve všech případech, včetně období dělostřelecké přípravy útoku.

Organizace a vedení dělostřeleckého průzkumu

má také své zvláštnosti. Zejména počítáme s tím, že možnosti dělostřeleckého průzkumu v horách ve srovnání s rovinatým terénem se nejen snižují, ale často i zvyšují. Musíme jen zvýšit počet pozorovatelů, dovedně využívat významné a důležité vrcholy a svahy přivrácené k nepříteli.

Práce průzkumu v horách je usnadněna tím, že nepřítel má velmi málo vhod-

ných prostorů terénu k rozmístění míst velení, palebných postavení dělostřelectva, taktických prostředků jaderného napadení a k soustředění záloh. Je proto snadnější určit prostory zvláštní pozornosti, které jsou prakticky dány samotnými podmínkami terénu. Zvláštnosti terénních tvarů, odrážení rádiových a zvukových vln, časté mlhy a další příčiny mohou nenadále a podstatně omezit možnosti kteréhokoliv

druhu průzkumu, nebo způsobit chyby při určování koordinát cílů. Proto v horách široce praktikujeme doplňování jednoho druhu průzkumu druhým a nejtěsnější jejich součinnost. Tak např. protože vedení zvukového průzkumu v horách je často velmi složité a koordináty cílů získáváme se značnými chybami, musí pracovat jednotky tohoto druhu průzkumu ve velmi těsné součinnosti s optickým a radiolokačním průzkumem.

Zkušenosti ukazují, že optický průzkum při dovedném rozmístění pozorovatelů a s využitím soudobé techniky dosahuje v horách velmi dobrých výsledků. Rozmístění pozorovatelů stupňovitě v různých výškách, na dominantách, v pásmech sousedů a usměrnění pozorovatelů na přesně určené prostory zvláštní pozornosti (vzhledem k terénním tvarům) umožňují rychle a dostatečně přesně určit koordináty cílů do značné hloubky.

Velmi důležité ve všech případech je předvídat rozmístění pozorovatelů stupňovitě v různých výškách, protože v horách bývají často mlhy ve vrstvách, které zakrývají buď úpatí, nebo vrcholy hor. Protože hory neumožňují vždy organizovat sdružené pozorování, zvyšuje se význam

průzkumu z jednoho místa s využitím dálkoměru.

Horský terén ve většině případů umožňuje úspěšně používat k průzkumu vrtulníky pro řízení palby. Vrtulníky s využitím úžlabin, nízkých dolin a vrcholů, které je chrání před pozorováním ze strany nepřítelů, mohou se skrytě přiblížit k přednímu okraji a vést průzkum z kratších vzdáleností než obvykle, a proto přesněji.

Na závěr chceme ještě jednou zdůraznit, že horský terén není nepřekonatelnou překážkou pro vojáky těchto dělostřeleckých jednotek, útvarů a štábů, kteří si dobře osvojili jejich zvláštnosti a jsou dobře vycvičení ke splnění stanovených úkolů ve zvláštních podmínkách horského terénu. Proto musíme již v míru zaměřit výcvik dělostřeleckých jednotek a útvarů na přesnost a plnění bojových úkolů v horách. Příprava vojsk bude neefektivnější, bude-li probíhat v horských výcvikových prostorech a na speciálních dělostřeleckých taktických cvičištích.

Uvedeno ze sovětského tisku